

ԾԱԶՆԿ

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱՐԲԱԹԵՐԹ

ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐԱՌԵՍԱԿԱՆ

ՍՈՏՆԵՆ, ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ, ՆՈՐՈՑԹ

ՉԵՌԱԿԱՆ, ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԱՆԱՑԻ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ԻՐԵՐՈՒ

ԺԹ. ՏԱՐԻ

Բ. Շրջան, Թ/ւ 14

ՅՕՂՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

ԱՅՐԻ ՏԻԳԻՆ՝ ՏԻՐԳԼԵԱՆ

ՏԻԳԻՆ ԱԶԵԼԻ Մ. ՂԵՒՈՂԵԱՆ

Օ. ԱՍԵԱԿ Մ. ԳԱՆՅԱՆ

ՂՈՒՄԱՐՇԱՐԴԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԻ ՀԻՓԵՐԵՐԻՆ՝ ՄԱՏԹԵՍԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԻ ՀԱՊԵՆ՝ ՊԱՄԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԻ ՔՐԻՍՏԻՆ՝ ՄԼԻՓԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԻ ՅՈՒՆԻՆ՝ ՄՈՄՃԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԻ ՏԻՐՈՒՀԻ ԿԻՂԵՆԿԵԱՆ

ԵՒ

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌՔ

Գ/ն 40 փարս

Ձգագրութիւն ԵԱԴԻԿ, Կալաթա.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 50 դրոշմ վեցամսեայ 25 դրոշմ

ԳԱՆՍՈՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 54 դրոշմ վեցամսեայ 27 դրոշմ

ԱՐՏԱՍՏԱՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 12 ֆրանկ

Ծանոց. Երբ ժամանակագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործարարութեանց համար գիմն ըն՝ միայն՝

{زغايك غزته سي}

درعليه ده غلطه ده قورشولی خاندن موم

Հ Ա Ր Ա թ Ա թ Ե Ր Թ «Ծ Ա Ղ Ի Կ»

Կ Պոլսո, Գալաթիա, Կուրչումլու Խան, թիւ 7

JOURNAL "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

ՔԱԼՈՏԻԼԻՄԻՆԻ

ՔՈՒԵՄԸ

ԵՒ

ԲՈՒՏՈՒԱՆ

Բարեգի բժշկական կանա-
ռեն վկայեալ քիմիագետ Մ.
ՖԼԱՍՏԻԿԻ կողմէ պատրաստը-
ւած:

Քալոտէմինի բուտոան և քոէմը մեծ համբաւ կը վայելեն իրենց հաճելի յատկութիւններուն համար: Առանց վերապահութեան կարելի է ըսել թէ ասոնք այս կարգի պատրաստութեանց ամենէն գերազանցներն են: Քալոտէմինի քոէմը ամէն տեսակ օճառէ աւելի լաւ կը մաքրէ մորթը: Երբ ամէն օր գործածուի գեղեցկութիւն, թարմութիւն և առողջութիւն կ'ընծայէ արտաքին երեւոյթին: Իսկ քալոտէմինի բուտոան ալ այս գեղեցիկ արդիւնքները կը լրացնէ, ճերմկցնելով դէմքը բնական կերպով մը:

Այս անմահ քոէմը և բուտոան կը ծախուի Բերա, Պօն Մառ-
չէ, Կալաթա, թիւնէյի փողոց Մ. Հիսարի, Սթանպօլ, Եէնի Ճամի,
Մ. Քիչանթէն Հաճօրուօի և Մահմուտ Բաշա, Մ. Քօսթաքի Մի-
խայրիտի վաճառատունները:

ՇԱՀԻԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

(644) ԺԸ. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 14

7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1906

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒՅԻՆԵՐՈՒ ԴԵՐԸ

Ա.Լ.ՅԱՆԱՆ, Որբանոցին քառասնամեակը որ
սոնուեցաւ ասչի կիրակի օր, Խաղիւզի
մէջ, լաւագոյն ասիի մը կ'ընծայէ մեզի
անդրադառնալու պահ մը այդ հաստատու-
թեան, ուր հայր, մայր չունեցող բախտաւորիկ աղջիկներ, տի-
կիներէ բաղկացեալ Խնամակալութեան մը խնամոտ զուգու-
րանքներուն մէջ, համեստ զատարարակութիւն մը կը ստանան, աղ-
ջըկանց յատուկ ձեւարուեստական գիտելիքներով, և կը սնանին
այնպէս ինչպէս թերեւս չեն սնանիր, իրենց հասակակից չա՛տ մը
ուրիշներ, ծնողական յարկերու տակ:

Անոնք որ քիչ շատ ծանօթութիւն մը ունին Խաղիւզի այս
բարենպաստակ հաստատութեան նախորդ չըջաններուն վրայ, ուր,
առաւել կամ նուազ անխիղճ անհատներ, իրենց չահատակութիւն-
ներով աւիթներէ օգուտ քաղած, և աւելի իրենց անձնական չահուն
համար աշխատած են, քան ա՛յն որբուհիներուն չահուն, որոնց
անունով է որ սակայն կը նպաստուորուի Որբանոցը, քիչ մը
քիչ զարմանքի և հիացումի մէջ չէ որ կը մնան ապահովաբար,
երբ կը տեսնեն այդ հաստատութեան այսօրուան նախանձելի վի-
ճակը, որուն հեղինակ հանդիսացան արդի Խնամակալութիւններ,

իրենց պաշտօնավարութեան միջոցին մէջ, որ հազիւ երեք տարիներու շրջան մը կը հաշուուի:

Եւ արդարեւ, այս կարճ ժամանակամիջոցին մէջ ի՛նչ բարեփոխումներ չներմուծուեցան այդ որբանոցին մէջ, որուն համար կրնանք ըսել թէ, գրեթէ հիմէն նորոգուեցաւ ընդորովին, զարգարուեցաւ պատշաճապէս, կանոնաւորուեցաւ օրինաւորապէս, նպաստաւորուեցաւ առաւելապէս, և այս ամէնը անոր համար որ Որբանոցին Խնամակալութիւնները ճշգիւ ըմբռնած էին իրենց զերը և սերտիւ փարած իրենց գործին:

Ու քանի՜ աշխատեցան Խնամակալութիւնները, քանի՜ սիրտ, հոգի նուիրեցին այդ գթութեան յարկին, ա՛յնքան աւելի մեծ ծաւալով եղան նպատակները՝ այդ հաստատութեան, ժողովուրդին կողմ, որ սխաւ հարսանեկան հանգէտներու և յուզարկաւորութեանց առթիւ, Հիւանդանոցին հետ, և թերեւս անկէ ալ առաջ՝ Խառգիւղի Գալֆտեան Որբանոցը յիշել: Տրուած նպաստները իրենց նպատակին կը յատկացուէին հոն և արդիւնքը մէջտեղ էր. ապա ուրեմն ի՛նչպէս կարելի էր որ հանրութիւնը սիրայօժար չընծայեր իր նպատար այդ հաստատութեան, որուն մէջ կարգ, կանոն կը տիրէր, մաքրութիւն, կոկիկութիւն կար և լուռ ու մունջ գործունէութեան մը նուիրած էին իրենց անձերը, Որբանոցին Մայրապետէն սկսեալ մինչեւ ամէնէն պզտիկ որբուհին, որ իր կարգին երես ճերմկեցնելիք արդիւնք մը կը պարզէր անպատճառ, ո՛ր և է այցելուի:

Այս յաջողութեանց ո՛րքան պատճառ եղած էին սակայն Խնամակալութիւն յարգելի Տիկիններուն՝ իրենց ստանձնած գործին գիտակցութիւնն ու անոնց ունեցած դերը, որուն համար ամէն շնորհաւորութեան արժանի են անոնք, պէ՛տք է խոստովանիլ որ, ինչպէս կ'ըսէր Մադիկի խմբագրութիւնը իր անցեալ շաբթուան Քրօնիկին մէջ, Խնամակալութիւններուն անունը չատ մեծ դեր խաղացած էր հոն, որովհետեւ անուրանալի է թէ համբաւը և արժանիքը յաջողութեան բանալիներն են ամէն տեղ, երբ մանաւանդ անձնուէր աշխատութեան մըն ալ միացած ըլլան անոնք:

Խառգիւղի այս աղջկանց Որբանոցին Խնամակալութիւնները, տունց բացառութեան, հոմբաւ ալ ունին, արժանիք ալ: Եւ առանց վերապահութեան կարելի է ըսել թէ իրօք, իրենց ունեցած հոմբաւին աղջկեցութիւնը կրած է Որբանոցը, իր յառաջդիմութեան գործին մէջ, միեւնոյն ատեն նպաստաւորուելով անոնց անասանման գուրգուրանքէն և հողածութենէն:

Սակայն ո՛րչափ քիչ է թիւը այս կարգի Խնամակալութիւններու, որոնց անձնուիրութեան շնորհիւ արդիւնքը ակներեւ ըլլայ: Այս

տեսակէտով ո՞րքան երջանիկ ըլլալու են Գալֆանի որբունները , որոնց համար , բազդի անժառանգներ սովորական յակներզը ան- յարմար ըլլայ թերեւս , և որոնց՝ ա՛յնքան նախանձաւ աչքով կը նային ասպնովարար Հիւանդանոցի որբունները , համեմատաբար կանացի նուազ գուրգուրանքի և նուազ հոգածութեան ենթակայ :

Ուր էր թէ Տիկին Ասլանեան որ Գալֆանի Որբանոցի խնա- մակալուհի կարգուեցաւ վերջերս , իր աջակցութիւնը ընձեռէր՝ աւելի՝ Հիւանդանոցի մէջ հաստատուած անդլկանց որբանոցին , որ չա՛տ պէտք ունի անոր նման անձնուէր և զթոս կիներու գարգու- րանքին , որ դժբաղդարար չա՛տ քիչ անգամ կը վայելէ իր խնա- մակալուհիներուն այցելութիւնը :

ԱՅՐԻ ՏԻԳԻՆ ՏԻՐԿԷՐԵԱՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ

ԵՂԱՆԱԿ ԿԱՍ ՈՃ

Գիտութեան՝ միայն բնութիւնը կեղծելուն մէջ չը բովանդակ- ուիլը բացատրած միջոցնուս , խօսած էինք նաեւ բուն արուեստա- գէտին անձնականութեանը վրայ , որ ուրիշ չառ մը մահկանացու- ներէ տարբերելուն համար՝ տֆէն մէկ արուեստագիտական հանգա- մանքներ մարմնացուցած կը թուի վրան : Արուեստագէտ մը՝ երբ հնազրտական գործի մը ձեռնարկէ՝ իր սրտին և մտքին ամբողջ էութիւնը կը նուիրէ անոր , որով իր գործը՝ անոր արուեստագի- տական ոգւոյն աստիճանը որոշելու պատճառ կ'ըլլայ : Այս պատ- ճառաւ Պիւֆօն բնագէտը՝ ունը բուն իսկ մարդը կոչած է :

Մեծահամբաւ բանաստեղծներուն գրութիւնները կարգացող քաղաքակրթեալ մարդիկ՝ անոնց տպաւորել ուզած հանգամանք- ներէն մէկ քանին կիւրացնեն և իւրաքանչիւր գրուածքէն տարբեր տարբեր կ'ազդուին , որովհետեւ անոնց հեղինակները՝ իրենց յա- տուկ ոճը և զգացումը ունենալնուն , մէկզմէկէ հեռու գրիչներ կը գործածեն : Շատեր՝ այնքան պերճութեամբ և ներդաշնակօրէն կը խօսին որ , ամէն ընթերցող կամ ունկնդրող՝ սրտին մէջ հրճուանք մը կը զգայ և իր երեւակայութիւնը միշտ անով կը պաշարուի : Կան գրութիւններ ալ — որոնց մէջ բարկութիւն և խեռ արտա- յայտուած է — որ մեր սրտին մէջ խորապէս դրոշմուելով մինչեւ իսկ մեր քունները կը խանգարեն իրենց նկարագրականներու հմայ-

քով : Ահա ուրեմն , այս գիտուն մարդերը իրենց յատուկ մէկ մէկ բանաձեւ ընտրած են , զոր հանրութիւնը ոճ անուամբ կրնայ զանազանել :

Անուանի գծադրիչները , երաժիշաները և ճարտարապետները մասնաւոր ոճեր ընտրած են , որովհետեւ միեւնոյն երեւոյթը ամէն մարդ նոյն աչքով չը տեսներ և չըմբռներ : Բնութեան երեւոյթները իրենց ո՛ր կէտէն որ ուշադրութիւն , ըստ այնմ կ'ազդեն . հետեւաբար իւրաքանչիւր արուեստագէտ իրեն յատուկ տեսողութիւնը ունի : Սակայն այս տարբերութիւնները սովորական արուեստաւորներու համար չէ , այլ նշանաւոր զննորդներ եթէ ներկայացունեն , անպատճառ մէկզմէկու ներհակ տարբերութիւններ կը դնեն անոնց մէջ , որն որ իրենց ըմբռնումներուն տարբերութիւնն է : Նմանապէս այս տեսակ հաշակաւոր նկարիչներ երբ մարդ մը նկարեն , իւրաքանչիւրը անոր գէմքին վրայ տարբեր տարբեր ձեւեր կուտայ : Ինչպէս Միքէլ Անճէլօի ձեռագործները գիտած միջոցնու , անոնց վրայ կը գտնենք մեծափառութիւն մը կամ մարդավարութիւն մը . Ռաֆայէլի գծադրութիւնները միշտ բնական գեղեցկութենէ և պերճանքներէ չեն չեղիր , իսկ Լէօնարդօ տը Վինչիի պատկերները՝ անխուռափելիօրէն հրեշտակային գեղեցկութիւններու արօտայայտումներն են : Փարձեալ անտառի մը կամ ծովեզրի մը տեսարանը պատկերայնօղ վարպետներ՝ զայն իրենց երեւակայածին պէս տեսնելով՝ մէկ երկուքը գեղեցիկ և մէկ քանին ալ բանաստեղծական երեւոյթ մը կ'ընծայեն : Ուրեմն արուեստագիտական ամէն գործ՝ անոնց հեղինակներուն երազած երեւոյթներուն մանրանկարն է :

Ոճը , միշտ երեւելի արուեստագէտներուն սեփական է , ապա թէ ոչ միմիայն մաշխտով ևս ներկով չինուած տեսարանները ևւանձերը եթէ ո և է արուեստագէտի մը գործերը չըլլան՝ լոկ ձեռագործ կը կոչուին , քանի որ ամէն կապարեայ գրիչ , որչափ ալ փայլուն ըլլայ , չը կրնար արծաթ համարուիլ :

Ճարտարապետական շինողութեանց մէջ միմիայն նշանաւոր չէնքերուն մէջ ոճ մը կարելի է փնտռել , մնացեալ փոքր չէնքերուն մէջ ոճ կարելի չէ նշմարել , այլ միայն մէկզմէկու ճշգրտօրէն չը նմանցնելով պէտք է գոհանալ : Հետեւաբար ոճը արհեստագիտական եւ գիտական ոգին է :

Ինչպէս որ արուեստագէտ մը իրեն մասնաւոր ոճը ընտրած է , նոյնպէս ալ ցեղ մը , դար մը և արուեստագիտութիւն մը իրեն յատուկ ոճը ունի , որ իրեն նշանաբանն է նկատուած և անով ծանօթացած աշխարհի , ինչպէս յունական , եգիպտական , արաբական ոճերը ևայլն : Փծադրութեան մէջ ալ Վինեակիլի , Փիօրէն-

ցախ, Հռոմի և այլնի ոճերը, որոնց իւրաքանչիւրը նոյն և նոյն ցեղին արուեստագիտութեանց նշանաբանն են: Արդ՝ արուեստագիտութեան մէջ ոճին ո՞րչափ կարեւոր բան մը ըլլալը այս օրինակներէն կրնայ գիտցուիլ:

Ոճը՝ պարզապէս գիտութիւն մըն է, քանի որ անիկայ ո և է գեղարուեստագէտի մը գիտութեան մէջ ունեցած կարողութիւնը կ'որոշէ և տեսողութիւնը կը ծանօթացունէ. ուրեմն արուեստագէտ մը՝ ո՞րչափ խելացի, խմացականութեան տէր, վեհ միտք, և րեւակայութիւնը սուր, բնութիւնը դարուն պատշաճեցնող անձ մը ըլլայ, այնքան իր հեղինակութիւնները մէկ մէկ հրաշակերտներ կը նկատուին, իրենց յատուկ ոճը ունենալով:

Արուեստագէտ մը ո և է ոճ մը հեղինակելու և իր գպրոցը ունենալու համար քառ կարեւորն պատմագէտ և գիտութեան հմուտ ըլլալու է: Այս հմտութեանց տէր եղող անձերը՝ գիտական կանոնները աւելի շուտ կրնան իւրացնել և որ և է ոճ մը մէկ ակնարկով որոշել թէ ո՞ր ցեղին կը պատկանի, ինչպէս նաև ամենագեղեցիկ ձևեր միշտ իրենց րեւակայութիւնը պաշարած ըլլալով՝ օրրատօրէ ոճերու կատարելագործման պատճառ կ'ըլլան:

Գեղարուեստագէտի մը համար անհրաժեշտ եղող այս գաղափարները — զորս Ծաղիկի մէջ մաս առ մաս յայտնեցինք — այսօր աւարտած ըլլալով, յաջորդ անգամ պիտի սկսինք մեր Բ. մասը, որուն մէջ պատահութիւնը պիտի ունենանք յաջորդաբար իւրաքանչիւր գիտութեան վրայ մասնաւոր յօդուածներով խօսիլ: Ուրեմն յաջորդել:

ԱՐՈՒՍԵԱԿ Մ. ԳԱԼՅԱՆՆ

ԿԱԶԱՆԴԻ ԱՌԹԻԻ

ՄԻ ՄՏԱԾԷՔ

ԱՂԶԻՅՆԵՐՈՒՆ ԻՆՉ ԲԱՆ ՆՈՒԻՐԵԼ

ՓՆՏՈՒՅՑԷՔ

ԻՆՉ ՊԵՏՔ Է ԳԻՏՆԱՅ ԴԵՌԱՏԻ ԱՂԶԻԿ ՍԸ

ԱՆՈՒՆ ԳԻՐՔԸ

ԳԻՆ 7 ՂՐՈՒՇ

ՈՐ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ԲՈԼՈՐ ԳՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ՔՈՎ

Կեդրոնացեղին Է ՍՍ.Գ.Ա.ԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Գ Ր Ե Լ Ա Խ Տ

Սիրելի Մեղիմե՛ս,

Կը խոստովանիմ որ Pasteur չառ բան քաշեց չարածճի... միքրոպներու ձեռքէն, բայց, վերջապէս յաջողեցաւ գտնել կեղծմաշկին դարմանը:

Dr. Քոխ և... Էսկիշէհիբցի սաիրիչ մը թոքախտին դեղը գտան... sur le papier.

Ռէօթկէսեան ճառագայթները՝ դու երէկ՝ Հիւանդանոցի բժըշկական մարմնոյն պատիւը ազատեցին, անզուգական դերասանապետին սրունքին կոտրած ըլլալը հաստատելով:

Պրն. Ալիիար Սիմօնիկ Ալաճաճեանի յողուածները կը յանձնարարէ... քնատութեան դէմ, իսկ ես անկուտիութիւնը մէկ հատիկ դեղ կը նկատեմ՝ ի մէջ այլոց... յոխորտութեան դէմ, ինչպէս Վիլլարի չօքօլան... ստամոքսի տկարութեան դէմ: Այսպէս գիտութեան յառաջդիմութեան շնորհիւ, ամէն հիւանդութիւն աւելի կամ նուազ աղբեցիկ traitement մը կ'ունենայ այսօր, ու միայն գրելախտն է որ անդարմանելի կը մնայ...:

Ո՛հ, զո՛ւն ալ, սիրելի՛ս, այս ատեն բռնուեցար ինծի պէս, հէ՛: Բա՛յց, չէ՛, չեմ մեղադրեր քեզ: Դրագէտ բաւը այնպիսի քնքուշ հմայք մը, ատինքնող prestige մը ունի որ, հիմալուան աղջիկներս... տիկին կոչուելէ աւելի դրագիտուհի յորջորջուիլ կը սիրենք, թերեւս անոր համար որ վերջին անուանումը աւելի դիւրամատչելի է:

Սակայն, Մելի՛նէ, հարցումդ սխալ հասցէի ուղղած ես. իմ կարողութենէս չառ բարձր է քեզ ցուցնել թէ՛ «ինչպէս կրնաս գրագիտուհի ըլլալ» բայց՝ գիտե՞ս ինչ ըրի, քեզի գոհացուցիչ պատասխան մը կարենալ տալու համար, հարցումդ իմ կողմէս, ուղղեցի զարգացեալ ու սրամիտ տիկնոջ մը, որուն պատասխանը նոյնութեամբ հոս կընդօրինակեմ:

Ուշադրութեամբ կարդա՛, թերեւս անկէ օգտուի՛ս, դուն որ, որքան աղուոր, այնքան ալ ուշիմ ես:

«—Ատեն մը, կը գրէ համակրելի տիկինը, գրականութեան համար պատրաստուողներէն բնածին տաղանդ, մասնաւոր ընդունակութիւն, ու բազմակողմանի հմտութիւն կը պահանջուէին: Գիտէք թէ՛ գիտութիւնը հսկայաքայլ յառաջդիմութիւններ ըրած է, և ամէն բանի մէջ գիւրութիւններ ներմուծած է: Գրականութիւնն ալ չէր կրնար զրկուիլ գիտութեան բնձեռած բարիքներէն: Այսօր գրագէտ ըլլալ պարզապէս bonne volonté մը կախում ունի:

եթէ փափաքողը ուշադրութեամբ հետեւի հետեւեալ քանի մը պատուէրներուն՝ որոնց գործադրութիւնը... տաանտրանեայինին չափ դժուար ալ չէ կարծեմ։»

«Գիտէ՞ք անշուշտ թէ՝ գրութեան մը ամենէն հոգեբանական մասը վերնագիրն է, որուն բնորոշութիւնը պէտք է մեծ խնամքի մը առարկայ ըլլայ։ Ինչ որ է դէմքը՝ մարմնոյն համար, վերնագիրն ալ նոյնն է յօդուածին համար։ Կէ՞ որ գեղադէմ կնոջ մը... տափակութիւնները յաճախ կ'անտեսենք, նոյնպէս ալ գեղեցիկ վերնագրի մը տակ հրամցուած անհամութիւնները կը մարսուին։ Եթէ ընթերցողը փափկաճաչակ է, և զօրաւոր ստամոքս մը չունի, tant pis pour lui!... Հետեւարար, երբ գողտրիկ վերնագիրներ ընտրելու գաղտնիքը իւրացնէք, ձեր յաջողութիւնը մեծ մասամբ նախադրուած է, հաւատացէ՛ք։ Այսօր մէկէ աւելի գրողներ այդ բանին կը պարտին իրենց համբաւը. անունին չեմ յիշեր հոս, չվիրաւորելու համար... իրենց համեստութիւնը։»

«Վերնագրի ընտրութեան չափ կարեւոր է բառերու պատշաճ գործածութիւնը։ Գրութեան մը մէջ գործածուած բառերը որքան շողշողուն, հազուագիւտ ու գեղակերտ ըլլան, գրուածքն ալ ա՛յնքան վեհ, ա՛յնքան վսեմ ու խորիմաստ կը դառնայ։ Նոյնպէս պէտք է զգուշանալ պարզ, ժողովրդական բառերու յաճախակի գործածութենէ, և երբեմն անհրաժեշտ իսկ է նոր, ինքնահնար բառեր ալ դարձնել, որպէս զի գրուածքը հասարակ մահկանացուներու հասկացողութենէն բարձր մնայ, և չի կորսնցնէ իր շնորհագեղ վեհութիւնը։ Ինտրայի «Երաշխարհ»ը կրնայ այս մասին լաւ օրինակ մը ըլլալ ձեզ...»

«Ասկէ դատ կարող էք, մերթ ընդ մերթ գեղեցիկ հատուածներ քաղել ասկէ անկէ, և ձեր գրութեան մէջ յարմար տեղեր գործածել զանոնք։ Այսպէս, վարժութեամբ, օր մը կարող կ'ըլլաք յօդուած մը ամբողջութեամբ զետեղել... ձեր վերնագրին տակ։»

«Վերջապէս, ուղեւորութիւն մը (դէպի Զոնկուլտաք... Եւալօլա կամ... Ատտիս-Ապապա՝ տեղը խնդիր չէ) մեծ դեր մը պիտի կատարէ ձեր գրագէտի կեանքին մէջ։ Ան՝ ձեր մտքին սուջա պիտի բանայ նոր, ընդարձակ հորիզոններ, և ձեր խանդավառ հոգւոյն մէջ պիտի արծարծէ վեհ զգացումներ ու բարձրաթուիչ ներշնչումներ, և մանաւանդ կարող պիտի ընէ ձեզ պատրաստելու անխուսափելի «Ճամբու Նօթեր»ը, որ քիչ ատենէն գրականութեան մտից տոմար թերեւս կոչուի և շատ իրաւամբ...»

«Ու յետոյ... յաջողութիւն կը մաղթեմ ձեզ, պայմանաւ որ ձեր մտքին առաջին յղացումները չհրատարակէք Ծաղիկի մէջ... որովհետեւ ես միշտ Ծաղիկ կը կարգամ, ըսի՝ ձեզի։»

«Ահա բառ առ բառ ազնիւ տիկնոջ պատասխանը, որ ապշու-

թեան մասնեց զիս : Եւ որ միամտօրէն կը կարծէի թէ դժուար ,
չատ դժուար բան է գրականութիւն ընելը . . . :

Ձեմ գիտեր թէ այս պատասխանը ո՛րքան պիտի գոհացնէ քեզ :
Ամէն պարագայի մէջ , երբ ձիշդ ուղածդ չես գտներ , գտածովդ
գոհանալու ես կարծեմ :

Տե՛ս , Ենտիք Արմէն ալ թէեւ 1000 ոսկիէն պակաս դրամով
տով կին չառնել որոշած էր , բայց իր հիմակուան « Կինը » ձեռք
ձգելու համար , դրամովտ չառնելէն զատ բաւական գումար մըն
ալ ինք ծախսեց . . . :

Entre nous , չես գիտեր , հոգիս , ո՛րքան կ'ատեմ սա
դրամովտ կոչուած սագայէլը , որ մեր բարքերուն մէջ տակաւ
չատ տխուր ու աւերիչ դեր մը կը կատարէ : Որքան զայրանամ ,
քիչ է դարձեալ : Ազնիւ , շնորհալի աղջիկ ըլլաս , ընտիր ձիրքեր ,
խնամեալ կրթութիւն մը ունենաս , ու . . . տունը մնաս , եթէ չու-
նիս ոսկիներու կլորիկ գումար մը , դոնէ դրամովտ պահանջող-
ներն ալ միայն արժանաւորները ըլլային . . . :

Ու մէյ մըն ալ , այրերը զիրենք կիներէն ազնիւ , բարձր , դեռ
չեմ գիտեր ինչ կը նկատեն , Աստուած իմ :

Նամակս երկարեցաւ , եթէ կ'ուզես , այս նիւթին վրայ , ու-
րիշ առթիւ :

Սամսոն

Դոյդ
ՆՈՒԱՐԻ ՎԱՐԴԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ Կ'ԸՆԴՈՒՆՈՒՆՈՒՅՆ

“ԾԱՂԻԿ”Ի ԿԱՂԱՆԴԻ ԹԻԻՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՊԵՏԻ ԵԼՆԷ 1907 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԻՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԼԻ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Ե Ի

ԳՐԱԳԵՏՆԵՐՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՎ

ՊԵՏԺ ԶԷ ԱՄՈՒՍՆԱՆԱՆ ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ՀԵՏ, ՈՐ

Տաղտկացուցիչ է :

Ծոյլ է :

Դրժնող մըն է :

Զի կրնար սանձել իր բնաւորութիւնը և կիրքերը :

Կ'ատէ մանուկները և կենդանիները :

Մաքուր ու բժախնդիր չէ իր զգեստներու մասին :

Փոխանակ հաւատարիմ ու ճշմարիտ բարեկամուհի մը ըլլալու նենգամիտ մըն է :

Դիւրագրգիռ է , կը ծխէ և ոգելից ըմպելիներ կը գործածէ :

Որուն ներշնչումները սաւառնումներ չեն ունեցած աւելի վեր քան իր հոսը :

Հրեշտակ մըն է իր թեկնածուներուն ու հրէշ մը իր ընտանիքին :

Որուն համար զրօսանք և զգեստ կեանքի գլխաւոր շահատակութիւն ու հաճոյքը կը կազմեն :

Տնտեսագէտ չէ և չէ ունեցած որոշ գաղափար մը ստակիր արժէքի մասին :

Փառամով է ու միշտ կ'ուզէ որ մի միայն ի'նք սիրուի ու մի միայն ի'ր ճակտին ներբողներ հիւսուին :

Կը նախընտրէ գեղեցիկ ցոյցը ընտիր նկարագրէն :

Կոշտ , գոռոզ ու խրոխտ խօսակերպ մը ունի :

Երբեք չի մտածեր թէ իր մայրն ալ , իբրեւ մարդ , պտոյտի և կամ զուարճութեան կը կարօտի :

Կը նուաճէ սպասաւորը և կամ սպասուհին զայն ծաղրելով ու քննադատելով հիւրերու ներկայութեան :

Կ'ուզէ ամէն բանի լաւագոյնին տիրանալ առանց ուրիշները մտածելու :

Հասարակութեան ուշը գրաւած է սուղ զգեստներ հագնելով , եւ ծաղրածու մըն է ու բարձր ձայնով կը խօսի :

Բուռն կերպով փարած է նորոյթի և ուշադրութիւն չընենեկան յարկին տակ հազած զգեստներուն մասին :

Պարտքեր ունի դերձակուհիին , հազուադէպ ու փեղոյրի պիտոյից համար և կամ գեղեցիկ երեւնալու տենչէն վարակուած խարդախութիւն ցոյց կուտայ :

Ընտանիքի անդամները իր հաճոյակատարները կը նկատէ առանց անոնց երջանկութեան ջանալու :

Իր տունը հասարակ տեղ մը նկատելով՝ անգարդ կը թողու ,

ու. չաշխատիր զայն հրապուրիչ ու շքեղ վայր մը դարձնելու, ու զբոսաշրջիկ մըն է :

Անխոհեմ է և կ'ըսէ թէ կարեւորութիւն չտար հաւարակու-
թեան իրեն ըրած նախաւորութեանն՝ և ինք իրեն վստահ է :

Փոխանակ ինքնադարգացման համար բարոյալից գիրքեր ու
թերթեր ուսումնասիրելու՝ միշտ հեշտասէր, պաղչոտ ու անբարոյ
վէպերով կը զբաղի :

Յոյցի համար, տեսած՝ նորոյթի համեմատ զգեստները կը գնէ
առանց մտածելու իր մայրը որ իր հին շրջազգեստը, բեղոյրը ևն.
կը գործածէ :

Աղքատ է ու հարուստի հովեր կ'առնէ, ու իրեն ամօթ ու
անարգանք կը սեպէ իր մայրը իրեն հետ ունենալ պտոյտի մը առ-
թիւ ու իր բարեկամութիւնները իր տունը հրաւիրել :

Կը մերժէ աշխատութիւնը մտածելով թէ սա՝ իր բարեկամու-
հիւներուն իրեն հանդէպ ունեցած համարման պիտի վնասէ :

Պատասխանատուութիւն մը չզգար ընտանիքի ապրուստի մա-
սին ու ամօթ կը սեպէ իրեն երբ իր բարեկամութիւնները գիտնան
թէ ինք ապրուստի մասին աշխատութեան կը կտրօտի :

Կը մտածէ թէ, ինչ որ իր մօր բարի և հաճոյ է՝ իրեն անհե-
թեթ, գւեհիկ ու անհաճոյ է, միշտ անտեսելով իր մայրը, և կ'ուզէ
որ մայրը իրեն գերի աշխատի, զնշուի մը պէս հազուի ու գուր-
գուրայ իր վրայ մինչ ինք զբօսու, նորոյթի ծառայէ, երեկոյթ-
ներու երթայ ու վէպեր կարդայ :

Իր ծնողքը անուս ու տխուր կը դառնէ, ծաղրելով անոնց
վարմունքը ու գւեհիկ դատելով անոնց գաղափարները :

Կը փափաքի որ բոլոր ընտանիքը իր գառանցանքին հետեւի
ու հնազանդի, և կատարէ նոյն հետայն ինչ որ ինք կ'ու-
զէ, իր սիրած հիւրերը ընդունի միայն, ու չուզեր որ ուրիշ մը
կարգադրութիւններ ընէ տան մէջ, որ հակառակ պարագային կը
բարկանայ ու կը դուռայ անոնց երեսին :

Ի մի բան ահռելի եսամոլ մըն է :

ՀԱՊԵՂ ԱՐԱՄԵԱՆ

Ասանա

ԴԱՐՈՒՍ ԱՄՈՒՍԵԱՅՈՒ

ՄԷԿ ԱՂԶԿԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐԸ

—Բայց ինչո՞ւ համար, Սրբուհի՛, թողուցիր որ հեռանար այդ բաղդը քեզմէ, կամ աւելի ճիշդը խօսելու համար, դուն քու ձեռքովդ ետ մզեցիր զայն. ամէն մարդ կը խոստովանի այսօր՝ թէ Փ...ը ամուսնական լաւագոյն թեկնածու մըն է, նոյն իսկ ձեր ընկերական շրջանակէն աւելի լայնածաւալ հորիզոններու համար, և փորձառու, կանխատես մայրեր հոգի կու տան իրենց աղջիկները անոր գլուխը հանելու, մինչեւ անգամ ահագին գումարներ ալ վրայ տալով: Խոհական և բանաւոր չէր ընաւ ընթացքդ, զոր դեռ արագըրելու առիթը ձեռքդ ալ է կարծեմ, քանի որ զքեզ այնքան կը սիրէ:

Վարագոյրին թանձրամարմին էջքը քիչ մը քով հրեց Սրբուհին, և ձեղքածքէն դուրս սպրդող սղտիկ լոյսով մը, որոշապէս տեսաւ թէ փոփոխութիւն մը կրած էր իր դէմքը, աւելի նեղութեան քան ցաւի:

—Եթէ սա սենեակին մէջ առանձին չըլլայինք, և եթէ վստահութիւնը չունենայի քու վրայ մտերիմ դադանապահութեան մը, և որ աւելին, եթէ դպրոցէն ի վեր զքեզ չսիրէի, հիմայ ըբրան անգամ չպիտի ուզէի բանալ, այս ա՛յնտեսակ խնդրոյն համար, որուն վրայ խօսիլ ոչ ոքի արտօնած եմ, ոչ իսկ ամենապղտիկ ակնարկութիւն մը ընելու չափ: Կը հասկնաս ուրեմն թէ պարագան որքան ծանր է ինծի համար, արժանապատուութեանս համար, որ ինքնիրենս անգամ կը զգուշանամ այդ ուսմանները թեւածելէ:

«Բայց անցնինք թէ որ կ'ուզես քու հարցումիդ պատասխանելու. սակայն ամէնէն առաջ՝ պարտաւոր եմ իմ կարգիս հարցում մը ուղղելու քեզի. թէ ամուսնական թեկնածուէ մը բաւական է միայն պահանջել, ընկերային բարւոք յարաբերութեանց, նիւթական կարողութեան, առողջութեան, ախտախի կեանքի և զարգացման վկայական մը, և թէ չկա՞ն անոնցմէ դուրս էական յատկութիւններ, ամէնադժբաւոր յատկութիւններ, որոնց զոհել կարելի ըլլայ վերը յիշուած բարեմասնութիւններու մէկ քանին, առողջութիւնը մէջը չըլլալով:»

Պատասխանիս հարկը չէր տեսած Սրբուհին և նշանացի հասկըցուց որ բառ չարտաւանեմ. փութանակի վեր ժողվեց քունքին վրայ սահող մաքուր մազի թել մը, և սկսաւ նորէն խօսիլ արագ արագ, իրեն յատուկ եռանդուն կերպով մը:

— Կ'ըսէի թէ, չկա՞ն ատենցմէ դուրս էական, չեղտելի յատկութիւններ, դորս ամէնէն աւելի կը գնահատեմ ես էրիկ մարդու մը վրայ: Թէ ատենք որո՞նք կրնան ըլլալ:

«Կը համկնաս, սիրելիս որ, հպարտութիւնս որքան բծախնդիր կը դարձնէ զիս իմ բարեկամներու ընտրութեանը մէջ, և թէ քանի՜ ցանցաւ թիւով ընկերուհիներ ունիմ իմ շուրջս, աւելի յարմար գտնելով առանձին մնալ, քան հասարակ և անախորժ տեսութիւններ հաստատել այս կամ այն անձին հետ: Եւ այս ընծախնդրութիւնը թերութիւն մը ըլլալու չափ յաւաջ գացած է իմ մէջս, այնպէս որ վախժառն տարեկան կնոջ մը ընծայուած յարգանքին չափ յարգանք կը սպասեմ իմ անձիս, իմ հակասեռէս մանաւանդ. այսպէս, օրինակի համար, չեմ ներեր բնաւ որ պատուաւոր երիտասարդի մը հետ առանձին եղած ատեննիս անիկա ազատ զգայ իր անձը ոտքը ոտքին վրայ դնելու, և կամ դարձեալ իր սիկառին անախորժ ծուկները խտացնելով սենեկիս մէջ նեղացնելու չափ չարչրկէ զիս, չեմ ներեր դարձեալ որ այդ առանձնութենէն օգտուելով թացիկ քայլեր ասնէ, հոգ չէ թէ բարոյական անխառն շրջանակի մը մէջ, չեմ հանդուրժեր մանաւանդ երբ զիս ազու տեղ դնելու չափ մեծ կը գտնէ իր անձը և չափէն աւելի կը խօսի սեռիս վրան, չեմ սիրեր իր կնապաշտ ծայրայեղ հակումները, որոնք կեղծ են անսլոյս, և կը նեղուիմ լացարձակապէս շարժուածներու այն անսահմ կրթութենէն, որ երբեք չպիտի ներուէր մեծ կնոջ մը առջեւ, կ'արհամարհեմ ճախրալից ելեւէջները իր ձայնին, և կ'ատեմ մանաւանդ իր գործառնութեանց վրայ եղած մեծ խօսիկութիւնները, ամէն վայրկեան քու գիրքդ չեղտելու պէտք. մէկ խօսքով բոլոր հոգիովս մաղձոտ ատելութեամբ մը կը համակուիմ այնպիսի երիտասարդի մը հանդէպ՝ որ չի գիտեր թէ ի՞նչ ըսել է կանացի գիւրադգածութիւն:

«Ահա, բարեկամուհիս, բուն այս խմորն է Պարոն Փ. ին չազխուածը, ազնուական, հարուստ, գործունեայ, բայց... բաւականէն աւելի պատարկ: Եւ ես որ աւելի հոգեկան ներդաշնակութիւն մը կը վնասուեմ սրտի ամուսնութեան մը մէջ, չեմ կրնար ինքզինքս նետել այդ յայտնատեսիլ տարտարոսին մէջ: Հիմայ երկրորդ պարագայ մըն ալ կայ, որուն պիտի պատասխանեմ հառեանցի կերպով:

«Ընթացիս սրբագրելու պէս բաներ մը կ'ըսէիր ինձի, կը ցաւիմ աւելցնել թէ առանց իմ ժօնս թափանցելու: Ո՛չ, բարեկամուհիս, բաւական թեթեւամիտ չեմ վրայ-ձգոց ըլլալու համար եթէ նոյն իսկ ինձի արժանաւոր մէկը եղած չըլլար ան: Ինձի հա-

մար լաւագոյն է իմ աղջկան և սեւիս արժանապատուութիւնը անմատչելի պահել, քան հասարակ աղջկան մը պէս օձանալ. և ապագային երբ կուսական ձիւնաթոյր մտղերուս վրան դողդոջ ձեռքերով սանսր մը պտրտցնելու ըլլամ, երջանկութեամբ պիտի խորհիմ գէթ թէ անոնք միշտ բարձունքի մը վրայ աճած են:»

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌԲ

ՍՈՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՈՀ ԱՆՈՑԻ ԴԱՍԵՐ

ՇՈՄԻՆ՝ (ՍՊԱՆՆԱԽ) ՃԻԻՂ, ՃԻԻՂ, ԵՓԵԼ

Ունեցէ՛ք բաւական երկայն ճիւղերով շոմիներ, լուացէ՛ք ստիկեցէ՛ք, ըստ սովորութեան, լայց մի կտրէք և կտիւրը մի հանէք. յետոյ ամէնը մէկ կտիւրէն թելով մը կապեցէք, ինչպէս կ'ընեն սալաթաները սաղի վրայ:— Եւացած ջուրի մէջ նետեցէք այդ կտորը, խորունկ սանի մը մէջ և թող եռայ 10 վայրկեան: Այն ատեն դոյ կանանչ դոյն մը կը ստանան շոմիները:

Այս ընելէ վերջ, եւացեալ ջուրէն հանեցէք, և պղինձէ կամ եւնայիք պարզուտի մը (սիւզկէճ) մէջ դրէք, որպէս զի կաթիլ կաթիլ ջուրերը երթան. երբ ալ բաւական կը պաղին այսպէս մնալով՝ մէկիկ մէկիկ ճերմակ մաքուր լաթով մը չորցնելու պէս ըրէք, այսինքն խմամեցէք լաթը իւրաքանչիւր շոմինի ճիւղին վրայ: Եւ սակայն պէտք է որ բոլորովին պաղին: Յետոյ առանց կտորը քակելու դրէք զայն սանի մը մէջ, որուն մէջ 100 կրամ կարագի կոյտ հալած ըլլայ. շոմիները մէջը պաղցուցէք և վրան կարագով դոցեցէք նորէն, նաև դրէք քիչ մը կաթի սեր, աղեցէք, պղպեղեցէք և թողէք որ եփի այսպէս 20 վայրկեան մաղձաղի վրայ, բերանը դոյ:

Վար առնելուդ պէս նաւակի ձեւով խոշոր պնակի մը մէջ ղեռնեցէք շոմիները և գլուխները կարեցէք մկրատով:

Տաք տաք սեզան բերուելու է, այս չատ համեղ կերակուրը, որ կարծեմ ձեզի ծանօթ է, աղուոր ընթերցուհիներս:

ԲԱՆԻ ՄԸ ԽՈՐՈՎԵԼ ԹԱՅԱՆՈՎ

Առէք աղէկ բաղի ձագ մը, փորը պարպեցէք, ստրկեցէք մաքրեցէք և կրակին բռնեցէք որ վրան մաղ մը չմնայ:

Իր ծաւալին համեմատական չափով սանի մը մէջ դրէք. քիչ մը ազատքեղ, քեֆնէ, կանանչ սոխ, խոշոր սոխ մը չոր, մեխակ, երկու պղախկ սխտոր, երկու ստեպղին, ռահան և խոշոր կոյտ մը կարագ մէջը դրէք: Այս ամբողջին վրայ աւելցուցէք «Փռան կիւլէճ»ի ջուր և կամ կարմրցած միսին սալցան խոշոր չերեփ մը, նաև երկու քօնեաքի դաւաթ ճերմակ անարատ գինի: Բերանը գոցեցէք սանին և կրակին վրայ դրէք, (կրակը չափաւոր ըլլալու է), 40-50 վայրկեան թող եփի այսպէս:

Եփը աւարտելէն ետքը, բազը մէկ կողմ կ'առնէք, պնակի մը մէջ և համեմունքներով եփուած ջուրը պարզուտէ մը կ'անցընէք, որով ընտիր թացան մը կ'ունենաք. այս թացանին իւղերը քիչ մը առնելով երեսէն քիչ մըն ալ կ'ելիէք, ապա վար առնելով վրան կը քամէք կէս լէմոնի ջուր, և քիչ մըն ալ սև պղպեղ կը ցանէք: Թացանն ու բազը զատ զատ կը բերուին սեղան:

ՔՐԻՍՏԻՆԵ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ԵՐԱՋՆԵՐԸ

Երկինքին պէս, շնակին պէս ջիւջ, աղուոր,
Վարուծանի սրտիս մէջ,
Նոր երազներ, կը բողբոջին ամեն օր
Հոն բանալով մի նոր էջ:

* * *

Այգուն անուշ շողերուն հետ գիս զգուեն,
Այդ կեանքերը անբսռներ,
Առանց որոնց, անուշ հոգիս իր ցաւեն՝
Մութ աշխարհներ պիտ' թռչէր:

* * *

Հեռուն, հեռուն, երազներուս տա՛կ կազմած
Զիգ թափորը կը դիտեմ:

Ահ, ասոնց մեջ, հաս մը կայ որ. ո՞վ Աստուած
Միշտ կը ժպտի ինծի դեմ.

* * *

Թովուած, դիւքուած, շուռ հասնումով անձկագին
Ասոր կ'ըղձամ անխընայ,
— Վանական մը, որ առաջը սեւ խաչին
Մումի մը պէս կը մըխայ:

* * *

Սեւ խոկերըս, մեկիկ, մեկիկ կը ցնդին
Հաշուէի պէս անսեսիլ
Ու փափաքը կ'ունենամ ես, սէր — երգին:
— «Երազըս է մի՛շտ սիրուիլ:»

Մաղմխաս

ՎԱՀԱՆ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆ

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ

Յօնները. — Յօնքերը կը լրացնեն աչքերու լեզուն: Եթէ իրար
միացած են, կը նշանակեն թէ ենթական յամառ է, միեւնոյն աւ-
տեն նախանձոտ: Եթէ մէկզմէկէ հեռու են, կը նշանակեն թէ
ենթական անուշ լեզու մէկն է:

Այն յօնքերը որոնք նուրբ են ու փափուկ, կը ցուցնեն թէ
ենթական արուեստագէտ մըն է և կամ գեղարուեստի սիրահար:

Իսկ այն որ առատ յօնքեր ունի, և հեռուէն թանձրութիւն
մը ցոյց կուտայ, անպատճառ մտքի տկարութիւն մը ունի ըսել է:

Այս բոլորը նկատի առէք և տեսէք թէ ո՞րչափ իրաւացի պիտի
գտնէք: Ես ինքս չափ փորձած եմ ու համոզուած անոնց ճշմար-
տութեանը:

Ձեռները. — Որպէս զի ձեռք մը գեղեցիկ ըլլայ, պէտք է որ
բաւական մեծկակ ըլլայ այն՝ ինչպէս նաեւ մարմնոյն համապա-
տասխան: Այն որ իր մարմնոյն համապատասխան ձեռք մը չունի
ևւ ընդհակառակը կարճ ձեռք մը՝ յոռի նկարագիր մը ունի տպա-
հուլ: Այն որ, հախաղարձաբար, իր մարմնոյն միւս մասերուն
բաղդատամբ երկար ձեռք մը ունի, դարձեալ յոռի նկարագիր
մը, և չար լեզու մը ունի ըսել է:

Կարճ և կոշտ մատներ ունեցող և խորունկ ափ մը պարունակող ձեքերն ալ ծուլութիւն, թեթեւամտութիւն և անհոգութիւն կը ցուցնեն :

Եթէ մատները հաստ ըլլան, կրկին անտարբերութիւն ցոյց կուտան :

Երկայն, նեղ մատներն ալ գեւեղիկ նկարագիր մը կը ցուցնեն, նկարագիր մը որ անտանելի է, և ծայրայեղօրէն եսապաշտութիւն կը բուրէ :

Կարճ և նուրբ մատները միւս կողմէ՝ շատախօս, ագահ և դրամասէր մարդու մը կը վերաբերին :

Հին աւանդութիւն մը կ'ըսէ .

«Երբ ձեռքերը, բազուկները ա՛յնքան երկար են որ մինչեւ ծունկը կը հասնին, հոգեկան կորով մը և գեղեցիկ յատկութիւններ ցոյց կուտան :

Մասները. — Եթէ համեմատական մեծութիւն մը ունին ու գեղեցիկ կ'երեւան, լաւ նկարագիր մը կը յատկանշեն :

Եթէ պզտիկ են ու նուրբ՝ ջղայնութիւն :

Եթէ շատ լայն անջրջիտ մը կայ մատներուն միջեւ, շատախօս, թեթեւ, անգաղտնապահ, եւ անձնասէր է ուրեմն ենթական :

Մէկը միւսին մէջ սեղմուած մատները խնայասիրութիւն կը յատկանշեն :

Եղունգները. — Վարդապետն եղունգները հաստառամտութիւն և կամքի գիտակցութիւն կը ցուցնեն : Սրածայր եղունգները՝ նիւհար մատուցներով՝ կիրք և չարութիւն կ'արտայայտեն : Մոխրագոյն, տոգոյն, և կը որ եղունգ ունեցող մարդերէ ալ զգուշանալու է, որովհետեւ ամէն տեսակէտով միտասկար կ'ըլլան :

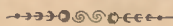
Բիծերը. — Երբ մէկը ճակտին վրայ բիծ մը ունի, պատուաւոր և բարեացակամ մէկն է : Եթէ կին մըն է որ իր ճակտին վրայ բիծ մը կը կրէ, ընդհակառակը անպատուաւորութիւն կը ցուցնէ : Եթէ այր մարդուն ճակտի բիծը յոնքերէն վեր կը գտնուի և կամ առնոց բոլորաբը, այնպէս կը գուշակուի թէ գեղեցիկ և բարի կնոջ մը հետ պիտի ամուսնանայ :

Այն կէնը որ այս միեւնոյն յատկանիշները ունի, հարուստ ամուսնութիւն մը պիտի կնքէ՝ եթէ խարտեալ է :

ԶԱՊԷԼ ՄՈՄՃԵԱՆ

ՆՈՐԱԶԵԻՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԶՄՐԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

Ահաւասիկ ձմեռը եկաւ իր բոլոր բրդոտ ու տաքուկ գեղատեսիլ զգեստներով : Ի՞նչ աղուոր են սա կապոյտ ու կանանչ խոշոր հփօսները, գոց գոյներու վրայ, իրերածոյլ մութ երանգներով, առաւօտեան պտոյտներու յատուկ զգեստներու համար : Զանոնք կը զարդարեն կաջօններով, սեւ սաքենով և կամ իր կերպասէն պիկներով : Այս վերջին կերպ զարդարումը խիստ վայելուչ է մանաւանդ :

Յաճախդէպ են նաև սեւ սաքենէ ժիլէներ, զարդարուած չինական պոսոռիներով և կամ կապոյտ, կանանչ գոյներու վրայ պոքրոններով : Այս ժիլէները վեպերու մէջէն շատ սիրուն օճերման մը կը կազմեն :

Էփօսէ քաճքաները խիստ գնահատուած են ասուիէ հագուստներու վրայ. անոնք ներդաշնակ և զուարթ պլրանք մը կուտան հագուստին : Ասկէ դատ յարմարագոյն ալ են նախորդ տարուան հագուստները նոր ընելու պատրաստութեան, քանի որ անցեալ տարուան նորաձեւութիւնն ալ ընդունած էր հփօսն, իբր զարդ : Հետեւաբար, անցեալ տարուէն մնացած հագուստ ունեցողները պիտի ուրախանան :

Բայց դեռ ի՞նչ կը հագնին. — եթանին, ֆանըվա, ասուի, քաւիշ, Կոյիէն, քոքլիէն :

Քաղքենի արդուզարդի յատուկ եղող թաւիչները շատ շատ թոյլ են, մառքոք, պուա, քօք, կոի-պիժ, ֆիւմէ, ֆաքօռ, Էլիֆան, զիպլիէն ևն. գոյներով : Բոլոր այս գորշի և կապոյտի մէջ տարուբերող գոյները քաղցր հրապոյր մը ունին, տաքուկ և ալեծուի ցուքերով, որոնք մուշտակներու պատրանքը կուտան : Անոնք կը զարդարուն կաջօններով, գունաւոր տանթէլներով, քասըմանքըռիներով, համագունակ քաճքայի շինուած ծաղիկներով, ևայլն :

Յաճախ գունաւոր տանթէլ մը միակ զարդը կը կազմէ հագուստի մը, բայց այդ պարագային յորդառատ կերպով կը դործածուի և շատ աղէկ տեսակէ ըլլալու է :

Զմռանոնք յիշելու մետաքս և բուրդ Կոյիէնին տարած յաղթանակը նաև նորաձեւութեան մէջ : Այս հիւսուածքը մեղի շատ մը թուալեքներ ընել կուտայ, թէ այցելութեանց և թէ հանդիսա-

ւոր օրերու յատուկ զգեստներու համար: Ատիկա լիովորտութիւն մը պիտի մոցնէ այն հասարակ և սովորական դարձած կերպամներու ցուցակին մէջ, զոր մամաներն ու տարէյ կիները կը պաշտեն:

Էօյիկներ զարդարելու համար կը գործածուի մետաքսէ կաշօններ, ճանքեղներ և սեւ կիւփիւն:

Իսկ ցուրտ օրերուն համար կան ու կը մնան տաքուկ ասուիէ պեժ սաւերը, վիօյեթ, մօվ, մուս, թաւիչներով, նաեւ ֆառափուշե կարճուկ վեպերը:

ՏԻՐՈՒՀԻ ԿԻՒՊԵՆԿԵԱՆ

ՔՐՈՆԻԿ ԿԱՆԱՑԻ ԱՇԽԱՐՀԵՆ

ԿԻՆԵՐՈՒ ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ՊԷՏԲԸ “ԾԱՂԻԿ”Ի ՄԷՋ

— Ասուած իմ, գետնիդ հողերը լլուրւտեմ:

— Վճւյ, քարէ կարկուտը դայ նը՝ քիչ է:

— Ասուած սուշմընիս գլխուն էսպէս ձօն չբերէ:}

— Թա՛ հողուս տունը կը ցաւի օր չըսեմ քի աղէկ էղան:

— Ա՛խ, էս կրող կարդացողները, իճաս էնողը չի հանգչի պառկած տեղը, արհա էլեր կ'ըսեն քի աջխրներուն կարդալ սորվիլ պէտք է. հըլէ օր շատերը չեն գիտեր, էլեր օր գիննային նը էսպէս բաներ տըհա շատ տի պատայիր... և... շաղիադփուրթիւնք բանք նոցա:

Ա՛լ չի կրցի գիմանալ. ա՛լ չկրցի բերանս չի բանալ, ես որ լսիկ միջիկ մտիկ կ'ընէի և ուշադրութեամբ կը հետեւէի կանացի այս խօսուքուտուքին:

— Չէ՛, չէ՛, խեղճե՛ր. եթէ մեր աղջկիկները հիմնովին կարդալ գիտնային, ասանկ բաներ երբէք պիտի չպատահէին:

Դրեթէ ամէնքը մէկէն խօսքիս թելը կարեցին:

— Հա՛, հա՛, հըլէ օր քիչ մը ուշ բացիր բերանդ էսօր, էլէ՛ք, էլէ՛ք, էս հարմուկան քարոզները շատ էրկան են, մտիկ էնելու նէ՛ վախթ ունինք, նէ՛ խուլիս:

Ամէն անգամ որ ծանրակշիւ հարցի մը հանդիսատես կ'ըլլայ հասարակութիւնը. և ամէն ուր որ՝ երեք կամ աւելի կիներու հաւաքոյթը կը տեսնես, առանց մտիկ բրած իսկ ըլլալու, հասկցիր թէ անպատճառ նման causerie մըն է որ տաք ու ոգեւոր վի-

ճտրանութեամբ մը տեղի կ'ունենայ և դժբաղդարար ամէն տնդամալ վերջ կը դանէ՝ յանցանքը, մեղքը ուսման ճխտը փաթթելու եղբակացութեամբ, խնդճ ուսում:

Նոյեմբերի առջի շաբաթներուն էր, երեք օրուան մէջ տեղւոյս քրիստոնեայ համայնքը հանդիսատես եղաւ երկու մանկամարդ կիներու մահուան: Այո՛, երկու մանկամարդ կիներ, որոնց տարիքը 20էն 25ի և 30էն 35ի մէջ կը խաղար, սեւ փոսին յանձնեցինք, ո՛չ թէ բնական մահով, այլ... ներաշխարհի — Զրաքեանինը չի հասկնաք — մանկիկներու դեռափթիթ ու աղածրի կեանքերուն հետ խաղալնուն պատճառով:

Աստուած իմ, դատարարակութեան պականն ու խալը դեռ ինչ ընտանեկան փորձանքներ չպիտի բերեն մեր գլխուն: Տակաւին մեր կրթական անտարբերութեան խոր թիւրիւնն արթննալ չենք ուզեր: Տակաւին գեղեցիկ սեռի հիմնական դատարարակութիւնը չենք ծաւալեր ժողովրդային ամենախտին խաւերուն մէջ: Տակաւին ճշմարիտ կիներ, ճշմարիտ մայրեր պատրաստելու գործնական մէթոտն որդեգրել կը վարանինք, ինչո՞ւ. անոր համար որ շատ մը ուրիշ արգահատելի բաներու վրայ՝ որդեսպան — ինքնասպան մայրերու վոնմահ մըն ալ աւելցնենք: Դուք ինչ կ'ըսէք այս ըսածիս, ո՞վ բարոյախօսնե՛ր:

Ինչ կ'ըսեմ, չի սխալիմ. աղջկանց վարժարաններու թիւը շատցնելէ առաջ ունեցածնիս գործնական, ընթացիկ, հիմնաւոր, արդիւնաւէտ շաւղի մը մէջ գնենք. առողջ ու բանաւոր կրթութեամբ մը օժտենք մեր աղջիկները, անջնջելի տառերով դրոշմնք անոնց միտքերուն մէջ և կեղեցիին հանդէպ, կառավարութեան հանդէպ, ամուսին, տան, զաւակներուն՝ մէկ խօսքով ընտանեկան օճախին հանդէպ ունեցած նուիրական պարտքերնին: Զի խըճողներ անոնց կոյս միտքերը խել մը ապարդիւն ու անմարսելի ութիւններով. օրինակի համար երկրաքանութիւն, հասնաքանութիւն ևն. այն ալ երբեմն... և արոպական լեզուներով: Մնացած ութիւններն ալ սահմանաւոր ու սահմանափակ ձեւի մը տակ, զոր օրինակ գծագրութիւն սորվեցնենք ա՛յնքան մը, որ կարենան ձեռագործի բաժնին պահանջածը հայթայթել և ո՛չ գեղարուեստ մշակելու համար զանոնք Խտալիա ճամբելու չափ առաջ երթալ: Զեւագիտութեան մէջ պէտք եղածին համեմատ գծագրատական՝ ու տարրական բաներ եւս երկրաչափութենէն աւանդենք: Առողջաբանութիւն և ո՛չ բժշկութիւն: Աշխարհագրութիւն և ո՛չ սփեղնազրութիւն: Առանին անտեսութիւն և ո՛չ ուրիշ բան: Ընթերցասէր և ո՛չ վիպամոլ ու մնացածներն ալ նոյն համեմատութեամբ: Թող ներուր կարճ կապելուս, որովհետեւ հոս դպրոցական ծրագիր

մը պատրաստել ո՛չ յօդուածիս համեաւ սահմանը կը ներէ, ո՛չ իսկ ձեռնհասութիւնս :

Լրադրութեան ալ բարոյիկ ու հրահանգիչ մասը միայն ճանչցընենք. մեր բոլոր վարժուհիներուն ձեռքը՝ գէթ Հայկանոյ Մառքի Ծաղիկէն մէյմէկ հատ տանք և ապահովաբար Խմբագրութիւնն եւս այս նիւթական աշակցութենէն խրախուսուած՝ նիւթերու պէս պիտութեամբ ու ճոխութեամբ Ծաղիկի ծաւալն ընդարձակելու ճիգերը պիտի կրկնապատկէ ու բազմապատկէ : Վստահ ըլլանք թէ անշուշտ պիտի չթերանայ այս բանին մէջ ու պիտի ընէ, քանի որ ամէն պարագայի մէջ նիւթական քաջալերանքը բարոյական կորովին երաշխաւորանքն է :

Բաջայոյս ևմ թէ Պատ. Խմբագրութիւնը պիտի ներէ համարձակութեանս որ հիմակուընէ Ծաղիկի մէկ կարեւոր ու աչքառու պակասը մատնանշած ըլլալու համար թելադրեմ իրեն որ հրաւեր կարգայ մասնագէտ մանկաբարձ-բժիշկի մը, որպէս զի ան ալ հաճի՝ յղութեան վիճակին, տղաքերի, դահեկի (sage femme) պատճեռուն, տղածնունդի գոյունքներուն, ստիկի հիւանդութեան, կաթնոտութեան, նորածնի աճման, շնչերուն՝ մէկ խօսքով ստորագրութեան, աստիճաններուն եւ այլ յարակից պարագաներուն վրայ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակել պարբերաբար կանացի հանդէսին մէջ : ⁽¹⁾ Եւ այն ատեն կը խորհիմ թէ, իմ կարծիքով, վերոյիշեալ երկու մանկամարդ կիներուն նման՝ վիժման խեղճ գոհերուն առջեւը եթէ առնուած չըլլայ, գոնէ թիւը կը սակաւնայ անպատճառ :

Մեր քրոնիկին բուն նիւթը կազմող ջուխտակ եղկելի գոհերուն սրտածմիկ մահուան թողած տպաւորութեան տակ չեմ կրնար չի գոչել, ո՛վ խիղճ սոսկառիթ, ո՛վ ձեռնարկ մահառիթ :

⁽¹⁾ Մեր համակրելի աշխատակցուհի՝ Տիկին Ա. Գնիւ Մ. Ղեւոնդեանի այս յօդուածը չստացած՝ Խմբագրութիւնս մասնաւոր հրաւեր մը ուղղած էր արդէն մայրաքաղաքիս բժշկական դասուն պատիւ բերող՝ ծանօթ մանկաբարձ-բժիշկ Տօքթ. Մուրթաֆեան էֆ. ի, որպէս զի Ծաղիկի այս թերին լրացնէ, քանի որ մեր հին աշխատակից Տօքթ. Նալբասի Բարիզ մեկնումով, Ծաղիկի մէջ զգալի եղած էր այդ պակասը : Ուրախ ենք յայտարարելու որ համակրելի Տօքթ. Եօքը սիրայօժար ընդունած ըլլալով մեր հրաւերը Ծաղիկի յաւաքիկայ կազմանդի թիւով պիտի սկսի չարքը կիներու բժիշկը խորագրով իր հմտալից և օգտակար յօդուածներուն, որոնք մեծ հաճոյքով պիտի կարգացուին անշուշտ մեր շնորհալի ընթերցուհիներէն :

Ծ. Խ.

Ամէնուս սիրելի և օգտաշատ Յաղիկին մէջ վերջերս երեցաւ Մառի Զաքրեան ստորագրութեամբ մատը բուն վէրքին վրայ դընող ու շինիչ խմբագրական մը որ իր վերջին տողերով՝ փետտուած սիրտ ունեցող աղջիկներուն կ'ըսէր. «Այլ ևս ըսելիք չունիմ ձեզի, թշուառ ու կորսուած աղջիկներ, ձեր մեղքերուն քառութեանը համար սրբազան տաճար մը փնտռեցէք»։ Բայց ես չուարած մնացած եմ, չեմ գիտեր ինչ պիտի ըսեմ ա՛յն մանկամարդ կիներուն, որոնց խիղճին գերեզմանը իրենցինէն ա՛ռաջ փորուած է։

Մամուրէք-իւլ-Ազիզ

ՏԻԿ. ԱԶՆԻԻ Մ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

ՅԻԺԱՏԱԿ ՄԸ

Ստիպողական հեռագիր մը ստացած ու առանց մնաս բարով ըսելու ինծի, մեկնած էր վարձած բնակարանէն ղէպի մօտակայ գիւղ մը։ Մեկնելէն շարաթ մը վերջ, խմացայ որ օխտաւարակ՝ հօրը հիւանդութենէն, զինքն ալ հողին կը յանձնէին։

Իր ծնողքէն հեռու երեք տարուան բաժանումէ մը յետոյ, վերջին տարին, Արաքսի յեղակարծ կը հեռանար իր վարժարանէն, միջավայրէ մը, ուր իր առաջին տարիներուն մէջ երազած, յարատեւ ճիգով մը աշխատած, ճգնած իր նախասիրութիւններուն յագուրդ տալու համար ու խօլ փափաքով պզտիկուց ապագայ մը կազմած, անուրջի երազային դուլաներու վրայ կառուցած էր զայն՝ տենդոտ ըզմանքով մը։

Իր մեկնման օրը քննութեան ամսուն մէջ էր ցաւալի դըժբախտութեամբ և ճիշտ առտուան այդ ժամուն իր ամէնէն կարեւոր դասերէն մէկուն քննութիւնը պիտի տար, որուն մինչեւ կէս գիշեր այդ դեռատի հողին մօմի մը վտիտ, մարմրող ցոլքին առջեւ աշխատած, դրած էր շարունակ։ Այն առտուն երբ իրեն հետ մէկտեղ վարժարան երթալու համար իր սենեակը կը մօնէի, իր փայտէ խարխլած գրասեղանին առջեւ բաց թուղթ մը գտայ, որուն մէջ իր մեկնման պատճառը յայտնած էր, գրելով թէ հայրը յանկարծակի անկողին ինկած էր ու զինքը ուզած։ Զիրար սիրող հոգիներու յարակցութեամբ զգացի ցու մը, զոր անընդհատ երեք տարիներու շրջանի մը մէջ մէկտեղ տպրող այդ պաշտելի բնկերուհին, նախընտրած ու երբեմնի զարեկաւոր հիւստիստները փայլատակու՞մով մը հեռուցուէ կը մեծցնէր, վասով զգայնութիւններու յարաշէջ կիզումը սիրտէս բան մը կը կորզէր, հոն պարաս

մը ձգելով. արեանս տենդոտ չըջանառութեան ցուրտ հպում մը
կը թափանցէր։ Սրտիս կծկումին հետ, որ մթագոյն փրփուր մը
ունէր իր մէջ, յանկարծ խոյս տուին երազային գաղափարներս,
ու արցունքոտ աչքերս տարտամ ամայութեան մը մէջ յառած,
մոռցայ այն օրուան քննութիւններս։

* * *

Հինգ տարի առաջ, երբ դպրոց կը մտնէի, նախընթաց օրը
տեսած էի զայն Տնօրէնին սենեակին մէջ, երբ գացած էի հոն
մօրս հետ, արձանագրուելու համար։ Իր սենուչ ակնարկին մէջ,
զոր աչքերուն մէջ կը չողար, կը մագնիսացնէր կարծես զիս՝
յանկարծ իմ մէջս սէր մը արթնցնելով անոր հանգէպ, այդ տասնը
հինգ տարու, խարտեաչ մազերով, ճկուն ու նուրբ իրանով ու
սեւի սեւ աչքերով աղջկան համար։ Ղափատագրի մը բերումով,
որ սովոր են մարդիկ յեղյեղել միշտ, ես անոր հետ կը կապուէի,
թերեւս ընդ միշտ՝ տեւական քարեկամութեան մը կիսքով, որ
հողեւարքին մէջ կ'արթննայ ու զիտիկ մը զիմային կծկումներուն
մէջ կը ցոլայ...

Իր թափանցիկ, անըջային, համակ քթթումի մը մարմնացու-
մը եզոզ կոյսի անբծութիւնը՝ սիրոյ նշոյլ մըն էր որ ինծի համար
կը կայծկրլտար ու փոխադարձ փարութի մը տեղի կուտար։ Մտած-
ման պահերուս մէջ գերագոյն ու սուրբ վերջիւումով մը կ'անդ-
րադառնամ միշտ ընկերուհիս վրայ՝ Արաքսիս, որուն պատկերը
գրասեղանիս վրան է, զիրքերու գէղի մը քովը, գոյնը նետած,
ժամանակէն հինցած չըջանալի մը մէջ։ Ու հոն, գրասեղանիս առ-
ջեւ կարդացած ժամանակ կը զգամ լալխնը երկու տարտամ, հը-
րեշտակային աչքերու, որոնց մէջ միմունջներ կան, թաքուն ու
հեղասահ, գգունոյց փայտայանքներ ինծի համար և որոնք հո-
գիիս խորը սարսուռի տրձագ անգներ կուտան, իրենց թնդացումին
հետ վերցուշել տալով ինծի սիրոյ նախաաճանակ մը, որ անկեղծ
փարութի մը մէջ բողբոջեց, ուսճոցաւ անհատապի արագու-
թեւսի ու յարատեւեց մինչեւ որ մթաստու եր, ցուրտ ուրուական
մը ցցուեցաւ իր գէմքը ու մահուան քրափնքին մէջ խլեց զայն
ինձմէ։ Ինչ մը աղու վիզատնական խառնուածքովս, մշտապէս
յառումով մը կ'օրօրուէր միշտ ու իմ իրականութենէ վեր, անոր
աւօրեայ հակադրութիւններէն զերծ ձգտումներուս մէջ, հեռուն
անոր հետ երազային նկարագրի մը ծիլերը կը գնէի իմ մէջս։ Ծիլդ
նոյն բմբռնումի, նոյն բնդգրկումի գոտի էի բարեկամու հիւս քով,
զոր միտմիտ ու կար փրս մը առարկան կը դառնար օրէ օր։ Ան՝
ինձմէ քիչ մը մեծ էր, հազիւ տարու մը և շատ աւելի մտացի,

աւելի կորովի իր իմացական կարողութիւններուն մէջ : Դատարանին առաջինն էր գիշերօթիկ աղջկանց վարժարանին մէջ ու ամէնուն կողմէ յարգանքի արժանի էակը : Երբեք չէի մղուած գիտնալու իր պակասները , ու իմ փոքրիկ , տղայական թերութիւններս , որոնք կը սպրդէին իր համեստ ու բարոյական անօրինակ ու հաստատ սկզբունքով մը օժտուած նկարագրին քով , չէի նշմարեի բնաւ , կամ աւելի ճիշդ չէի ուղեր տեսնել : Նիհար , տըրտում զիմաքիծ մը ունէր ան , առանց որոշ ու կարկառուն գիծերու , ամէն բան իր գէւթին վրայ զոզգոջ հմայք մը ունէր՝ սահելու վրայ , խոտոր ու զգլխիչ անըջային մշուշին մէջ խառնուած : Աչքերը , ա՛հ , այնքան անոյշ ու հմայիչ թափէք մը ունէին ատոնք և որքան կը մթննային , կ'աղուորնային իմ ակնարկիս տակ , պըզտիկ մէկ կատակիս առջև : Մօր մը ժպիտը ունէր ան , որովհետեւ այդ պզտիկ տարիքին մէջ մօր մը ձեւերը ունէր , նոյն հոգը կը սածէր ու նոյն գաղափարները կը յայտնէր : Չէի կրնար վերլուծել այդ կանխաճա հոգիին , տարիներէ տուալ իր մէջ դոյացած ըմբռնումներու այս յեղաշրջուած գաղափարները , բայց անոնց մէջ թաղուած խորատուղուած կ'ապրէի , առանց խորունկը զիտելու :

Իր ակնութիւնները ունէր ան , իր մեղամաղձոտ ուրախութիւնները , ու ամէն ասին երբ զինքը կը տեսնէի , պիտի գտնէի թաղծութեան մը հետքը , որ բռնաղբօսիկ ժպիտի մը կը փոխակերպուէր , ընդմիջուող մուսլ նայուածք մը , որ դեռ իր բիբերուն մէջ թաքուն կը մըտիէր , երբ յանկարծ մակերեւոյթային փոխակերպումի մը ենթակայ կը դառնար : Կը տեսնէի ատոնք ու ատիկա՝ գաղափարը չէր զգացներ ինծի , մտածելու համար անոնց վրայ . բայց հիմա , իմ միայնակ , միամիտակ մնացած հոգիիս մէջ , որուն մէջ չունիմ ա՛լ զինքը , կը զգամ պակաս մը ու արամաբանօրէն միտքս կը ձգտի ցաւալի կերպով թափ տուող ներկայ զգայնութիւններուս պատճառ եղող հոգին վերլուծել , անգրագարծութիւնով մը յիշատակին վրայ ազդել ու քննել զայն :

Հասկցած էի որ մօտակայ գտնաւէ մը Պոլիս եկած էր , թէ իր ծնողքին մէկ հատիկ աղջիկն էր և հօս եկած էր իր ուսումը կատարելագործելու : Այսպէսով հասկցած էի իր երազը , որ էր ուսուցչուհի ըլլալ գաւառի մը անկիւնը , որչա՛փ փոքր ու ճնշուած իմ օդային երազներուս քով , որոնք իրենց մէջ տարօրինակ տենդոտութիւն ունէին և որոնք ժպիտ կը պատճառէին բարեկամօւհիիս , երբոր պատմէի զանոնք անոր : Ինչո՞ւ այս նկարագիրը , ինչէ՞ն եկած էր , իր մեկնումէն չարաթ մը առաջ հասկցայ թէ վիշտն էր որ բոյն զրած էր իր մէջ անօրինակ հակադրութեամբ մը , անհամեմատ կերպով անյարմար հոգիի մը խորը որ իղձնր

կրնար ունենալ դեռ և որոնք հիմա թողուած էին սուգի մը մէջ, սիրական քրոջ մը մահուան ճնշումին տակ: Եթէ սիրտ մը ունենայինք, որ իր կրած իւրաքանչիւր ծանր բախումին ազդեցութեան տակ չարունակէր միօրինակ կերպով լաւախել, քիչ ատենէն պիտի հալէր ան: Տենչերու խուռներամ սահանքներ կ'ալեկոծեն այդ թրթռացող սիրտը ու սգակիրը վիշտին հետզհետէ թեթեւալը կը զգայ իր կուրծքին տակ, արցունքին հատնիլը, ու ներքին ոյժ մը, որ զինքը վայելքի աշխարհին մէջ կ'ուզէ նետել:

Յիշատակը նոր է, վէրքը սպիէն չէ զատուած դեռ, բայց կը կը զգամ թէ օր մը ան իր առջի ուժգնութիւնը պիտի կորսնցնէ: Միեւնոյն ատեն հոռատ համոզումը ունիմ սակայն թէ թաքուն յուշ մը միշտ հանդէս պիտի մնայ սիրտիս խորը, ու երբ հոգեկան մէկ վայրկեանիս միտքս իյնայ ան, անո՛յշ ու օրօրող վայրկեաններու թախծոտ երազանքը պիտի տայ ինծի:

Բերա

ՀՌԻՓՍԻՄԷ Մ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ ՏԱՐԵՑՈՅՑ

Թ Է Ո Դ Ի Կ Ի

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

Բացարձակապէս անհրաժեշտ ամէն ընտանիքի համար, որ անշուր քանակութեամբ կ'սպառի, իր անդուգական հանգամանքով և բազդատմամբ իր պարունակութեան՝ ծայրայեղօրէն աժան գինով:

Մաքուր և խնամուած տպագրութեամբ այս տարեցոյցը ամէն գրավաճառի քով կարելի է գտնել իր գեղատպիտ դէմքով, ուրախ դուարթ:

Դին Պոլսոյ համար 8 և գաւառաց համար 10 դահեկան:

Կեդրոնատեղի Վ. և Հ. Տէր-Ներսէսեան՝ Սուլթան Համամ:

“ՄԱՍԻՍ,, ՎԵՐՍՏԻՆ Կ'ԵՐԵՒԱՅ

Հաճոյքով կ'ողջունենք վերերեւումը Մառիս գրական շարաթաթիւնը՝ որ հրատարակուի սկսած է նախընթաց շարթուրէն ի վեր, Ենովի Արմենի խմբագրապետութեամբ և վարչական նոր կազմակերպութեամբ:

Սրտագին յաջողութիւն կը մաղթենք մեր ազնիւ պաշտօնակցին:

Արտօնատէր Ա. ՍԱԳԱՆԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԾԱՂԻԿ

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ ՎԱՐՓԱՐԱՆ ԱՂԶԿԱՆՑ

Գ Ի Շ Ե Ր Օ Թ Ի Կ Ե Ի Յ Ե Ր Ե Կ Ե Ա Յ

Հաստատուած 1901 Մայիս 1ին

Դատըզիւղ, Մեօիւրտար ճատտէսի

Բանիմաց ծնողաց գնահատման եւ քաջալերութեան մէջ հինգ արդիւնաւոր տարիներ յաջողութեամբ բոլորելով, վարժարանս մըտած է իր ՅՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ մէջ, իրրեւ Բարձրագոյն Վարժարան Աղջկանց:

Վարժարանս հաստատուած է նորագոյն լայնարձակ եւ օգտաւն շէնքի մը մէջ, որ իր ներքին բաժանումներովը եւ օգտաւն գիրքովը ալ գպրոցական ամէն յարմարութիւն կը միացնէ իր մէջ, գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ աշակերտութեան համար հանգստաւնութեան եւ առողջապահիկ ամէն պայման լրացնելով: Կ'աւանդուի տոհմային լուրջ կրթութեան մը հետ՝ լեզուաց (Թուրք, Հայ, Պարսկ, Անգլ) եւ գիտական անհրաժեշտ ծանօթութեանց հիմնական ուսումը: Պրանսացի եւ Անգլիացի կարող վարժուհիներ իրենց յատուկ խնամքին եւ հոգածութեան առարկայ ըրած են Քրանս, եւ անգլ, լեզուաց խօսելովարժութիւնը (բուսիք): Ձեռնհաս ուսուցիչներու եւ վարժուհիներու ընտիր խումբ մը ստանձնած է գործադրութիւնը ուսմանց Օրագրին որ կազմուած է շատ նպատակաւարժար կերպով՝ աղջկանց խնամեալ եւ հիմնական կրթութեանը համար: Մասնաւոր խնամքով կ'աւանդուին նաեւ Առտնին Տնտեսութիւն, Կար ու Ձեւ, Ասեղնագործութեան զանազան տեսակները (ձեռքով եւ մեքենայով), նաեւ ձայնական եւ գործիական երաժշտութիւն, մասնաւորապէս Դաշնակ: Դիշերօթիկներու համար կատարեալ սնունդ եւ ընտանեկան անթերի խնամք: Վարժարանս, իր տարեկան որոշեալ թոշակէն դուրս, չունի կարգ մը օտար վարժարանաց յատուկ այն բացառիկ ծախքերն՝ որոնք տարւոյն վերջ պատկանելի գումարի մը կը յանգին:

Տարուան որ եւ է եղանակի մէջ նոր աշակերտուհի կ'ընդունուի: Վարժարանին Յայտագիրը փափաքողոց կը զրկուի: Բանակցութեան համար պէտք է գրով կամ անձամբ գիմել առ Հիմնադիր-Տնօրէնն կամ առ Տեսչուհին ի վարժարան:

Աշակերտութեան վերամուտը տեղի պիտի ունենայ 1 Սեպտ. Ուր, իսկ դասերու սկզբնաւորութիւնը՝ Սեպտ. 4 Բշ:

Տեսչուհի
ՕՐ. ՀՐ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Հիմնադիր-Տնօրէն
Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

6—12

Գ Ր Պ Ա Ն Ի Ա Ն Գ Լ Ե Ր Է Ն Է Հ Ա Յ Ե Ր Է Ն
ԲԱՌԱՐԱՆ Գին 8 դրուշ
Կեդրոնատեղին է Սագանն Տպարան

Ձ. Տ. Ս. ՓԱՓԱՋԵԱՆԻ
ԵՐԿՈՒ ԿԱՐԵԻՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
Գործնական բառարան
Հայերէն-Անգլիերէն

Ե Ի

Չորեքիզուեան խօսակցութիւն
Հայ. Գաղ. Անգղ. եւ Գերմ.

Գործ. բառարան. — Գործնական բառարանը որ կը բաղկանայ 507 էջերէ, կը պարունակէ 40000է աւելի բառեր, ոճեր, ասու-
թիւններ, և ին. հայերէնէ անգլիերէն, եւ պատրաստուած է մեծ խը-
նամով ու գլխաւոր հետեւողութեամբ Websterի հոյակապ բառա-
գիրքին, Անհրաժեշտ ամէն անոնց որոնք պէտք ունին ճշմարտա-
պէս գործնական բառարանի մը:

Գին լաթակազմ 35 դահեկան

Չորեքիզուեան խօսակցութիւն. — Այս հատորն ալ, որուն մասին
խօսած էինք արդէն Մաղիկի մէջ, կը բաղկանայ 320 էջերէ, եւ կը
պարունակէ երեք մասեր.

Ա. Մաս. — Բառագիրտութիւն,

Բ. Մաս. — Խօսակցութիւններ, այցելութեան, զնման, վաճառ-
ման, ճամբորդութեան, եւն. եւն.ի վերաբերեալ:

Գ. Մաս. — Տոմսեր, նամակներ, հրաւիրագրեր եւ վաճառակա-
նական թղթակցութիւններ:

Այս հատորին շնորհիւ, որ ամէն մարդու հաւասարապէս կրնայ
օգտակար ըլլալ, կարելի է խիստ կարճ ժամանակի մէջ սահուն
կերպով խօսիլ վերոյիշեալ լեզուները:

Գին լաթակազմ 12 դահեկան

Երկու հատորներն ալ առանձինն առանձինն կը ծախուին բո-
լոր գրավաճառաց քով, Կեդրոնատեղին է Պալենց գրատուն:

Վարժարանաց համար մասնաւոր զեղչ

8—10

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵՑԱԻ
Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՋՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԶԿԱՆ ՎՏԱՆԳԸ

Գրքոյկ մը որ սահմանուած է ղգուշացնել և պահպանել մաշ-
աղատի աղջիկներն ու մանկամարդ կիները, որոնք փորձու-
թեան և վտանգի հանդէպ կը գտնուին:

Գինն է 2 դահեկան

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներուն քով և Կեդրոնատեղին
է Սազանան Տպարան: